

Regelbörda och växande företag

- Sverige i internationell jämförelse

Tillväxtanalys har haft i uppdrag av regeringen att undersöka vilka regelområden och var i tillämpningen av dessa som tillväxthämmande faktorer för små och medelstora företag kan finnas. Denna studie baseras huvudsakligen på internationella komparationer och mätningar av regelbörda eller barriärer för företagande och entreprenörskap samt forskning och studier.

Dnr 2012/09
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon 010 447 44 00
Telefax 010 447 44 01
E-post info@tillvaxtanalys.se
www.tillvaxtanalys.se

För ytterligare information kontakta Björn Falkenhall.
Telefon 010-447 44 33
E-post bjorn.falkenhall@tillvaxtanalys.se

Förord

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) har haft i uppdrag av regeringen att undersöka vilka regelområden och var i tillämpningen av dessa som tillväxthämmande faktorer för små och medelstora företag kan finnas. Föreliggande studie, *Regelbörda och växande företag – Sverige i internationell jämförelse*, baseras huvudsakligen på internationella komparationer och mätningar av regelbörda eller barriärer för företagande samt ekonomisk forskning och studier. Uppdraget syftar till att ge ökad kunskap om hur Sverige skiljer sig åt jämfört med andra länder och vad detta kan få för konsekvenser för tillväxten hos företag.

Studier och forskning bekräftar att regelbörda har negativa effekter på entreprenörskap, näringslivsdynamik, produktivitet, sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Sverige har gjort många tillväxtfrämjande reformer de senaste decennierna, exempelvis sänkt och avskaffat skatter och öppnat upp marknader för inhemsk konkurrens och internationell handel, vilket också betalat sig i form av en högre ekonomisk tillväxt och stabilare ekonomi jämfört med flertalet OECD-länder. Sverige ligger generellt väl till i internationella jämförelser vad gäller regelverken och de institutionella ramvillkoren, men avviker negativt i särskilt tre avseenden som försvårar för entreprenörer och växande företag; omfattande offentligt ägande av företag på olika nivåer, höga skatter och en strikt arbetsmarknadslagstiftning för tillsvidareanställningar.

Rapporten har författats av Björn Falkenhall, senior analytiker vid Tillväxtanalys, och docent Dan Johansson vid Dalarnas högskola och HUI Research. Arbetet har förankrats med en referensgrupp som varit knuten till projektet. Denna har innehållit representanter från Näringsdepartementet, Näringslivets regelråd (NNR), Regelrådet och Tillväxtverket.

Östersund, september 2012

Dan Hjalmarsson

Generaldirektör

Innehåll

Sammanfattning	7
Summary	10
1 Bakgrund	13
1.1 Metod och genomförande	13
2 Regelbörda och ekonomisk utveckling.....	15
3 Regelbörda i olika dimensioner	17
3.1 Världsbankens index Cost of Doing Business.....	17
3.2 OECD:s index för produktmarknadsregleringar.....	20
3.3 Index över ekonomisk frihet	24
3.3.1 Index of Economic Freedom	24
3.3.2 Economic Freedom of the World.....	27
3.4 OECD:s index för arbetsmarknadsregleringar.....	29
3.5 Index for Entrepreneurship Framework Conditions	31
4 Regelbördan och snabbväxande företag.....	33
5 Avslutande kommentarer	34
Referenser.....	37

Sammanfattning

Tillväxtanalys har haft i uppdrag av regeringen att undersöka vilka regelområden och var i tillämpningen av dessa som tillväxthämmande faktorer för små och medelstora företag kan finnas. En utgångspunkt i arbetet har varit de regelområden som bedöms ha stor betydelse för företagens tillväxt och som kan ge effekter för företagen, i första hand för investeringar eller som innebär inträdesbarriärer till företagande eller marknader. En annan har varit de internationella undersökningar som finns på området, i syfte att få kunskap om hur Sverige skiljer sig åt jämfört med andra länder och vad detta kan få för konsekvenser för tillväxten hos företag.

Denna studie baseras huvudsakligen på internationella komparationer och mätningar av regelbörda eller barriärer för företagande och entreprenörskap samt forskning och studier som utnyttjat sådana datakällor. I studien analyseras OECD:s indikatorer för regleringar av produkt-, tjänstemarknader och arbetsmarknadsregleringar samt Världsbankens index *Cost of Doing Business*. Vidare studeras två bredare index över ekonomisk frihet samt *Indicators for Entrepreneurship Framework Conditions*. En fördel med dessa index är dels att de möjliggör analyser av olika dimensioner, dels att de är mer objektiva till skillnad från indikatorsystem som bygger på subjektiva uppfattningar eller bedömningar. Skillnader över tid och mellan länder kan därför spåras till förändringar av regleringar eller i de institutionella ramvillkoren och inte till ändrade subjektiva uppfattningar.

Då utgångspunkten i studien är regelområden som har betydelse för företagstillväxt har särskilt fokus ägnats åt att belysa eventuella samband mellan snabbväxande företag (*High Growth Firms*, HGF) och regleringar. Flera studier visar att HGF är mycket viktiga för ekonomisk tillväxt och skapande av sysselsättning. Det kan antas att regelbördan påverkar potentiella HGF:s relativt mer än företag som inte växer alls eller endast växer marginellt.

Det är viktigt att betona att en viss typ av regler är mycket betydelsefulla för företagandets villkor och utvecklingskraft, och att väl fungerande institutioner av detta slag spelar en avgörande roll för att skapa ekonomisk tillväxt. Regler behövs för att skapa stabilitet och ge marknaden spelregler av vilka den privata äganderätten, inklusive de grundläggande ekonomiska friheterna såsom förfoganderätt, rätt att ingå kontrakt och rätt till tillgångens avkastning, är den ekonomiskt mest fundamentala förutsättningen. Regler av detta slag kan sägas vara effektiva och leder till en effektiv resursallokering i samhället. Av samma skäl kan regler och offentliga ingripanden rättfärdigas när det föreligger marknadsmisslyckanden. Traditionellt brukar ekonomer ange fyra typer av marknadsmisslyckanden. Dessa är så kallade kollektiva nyttigheter, förekomsten av externa effekter, informationsasymmetrier samt naturliga monopol eller marknadsmakt.

Flera studier och forskning bekräftar att regelbörda har negativa effekter på entreprenörskap, näringslivsdynamik, produktivitet och ekonomisk tillväxt. Den gjorda genomgången av olika mått på regelbörda eller omfattningen och utformningen av regleringar och grundläggande regler visar att Sverige faller väl ut i en internationell jämförelse. Flera studier bekräftar att avskaffade eller sänkta generella inträdesbarriärer för nya företag, konkurrenshämmande regleringar och inträdesbarriärer inom nätverkssektorerna, detaljhandel och företagstjänster är en av de politiska åtgärder som mest tydligt gynnar produktivitetens utveckling och ekonomisk tillväxt. I dessa avseenden ligger Sverige mycket bra till och det har också betalats sig i form av en högre ekonomisk tillväxt jämfört med flertalet OECD-länder under senare år. Beräkningar indikerar att

enbart avregleringen av nätverkssektorerna¹ under 1990-talet har ökat tillväxten i arbetskraftsproduktiviteten i Sverige med cirka 0,4 procentenheter på årsbasis.

Sverige har fortfarande ett högt skattetryck och höga inkomst och kapitalskatter jämfört med flertalet andra länder, även om skatterna har sänkts betydligt under de senaste två årtiondena. De offentliga utgifterna är idag cirka tio procentenheter lägre än vid tiden kring 1990 och skattekvoten har sjunkit från cirka 52 procent av BNP till cirka 44 procent år 2011. Utifrån forskningen bedöms att tio procentenheters lägre skatte- eller utgiftskvot innebär en högre årlig tillväxttakt på 0,5-1 procentenheter, vilket är en förhållandevis stor effekt. Sverige har också genomfört en rad reformer som ökat den ekonomiska friheten mer än nästan alla andra jämförbara länder samt ökat lönsamheten att arbeta, utbilda sig och driva företag, vilket också har bidragit till en stark ekonomisk utveckling. Det bör dock betonas att det är utformningen av skattesystemet samt hur skatterna används som är avgörande. Dessutom används skattemedel till offentliga investeringar i exempelvis utbildning och infrastruktur som kan förväntas vara positivt relaterade till ekonomisk tillväxt.

Öppnandet av marknader för inhemsk konkurrens och internationell handel och att ta bort eller minska inträdesbarriärer är således positivt för entreprenörskap, produktivitet utveckling och ekonomisk tillväxt. Den mest ingripande inträdesbarriären är offentliga monopol då marknaden är helt stängd för privata aktörer. Sverige har även konkurrensutsatt en stor del av tjänster som tidigare både finansierats och producerats av det offentliga såsom skola, vård och omsorg. Den offentliga upphandlingen omsätter kring 500 miljarder kronor årligen och kan stärkas vad gäller upphandlingskompetens och uppföljning.

Det finns andra specifika dimensioner där Sverige faller sämre ut i en internationell jämförelse. Ett sådant område är omfattningen av det offentliga ägandet av företag på konkurrensmarknader på såväl statlig som kommunal nivå. I många fall finns inte ekonomiska motiv för det offentliga att äga företag på konkurrensmarknader. Sådan inblandning minskar marknadens effektivitet genom att störa konkurrenssituationen och kan innebära minskat entreprenörskap och inträde av potentiella konkurrenter. Offentligt ägda företag har dessutom ofta privilegierad tillgång till nödvändig infrastruktur.

Ekonomiska motiv talar för att Sverige bör fortsätta i samma riktning som hittills med ytterligare konkurrensutsättning och avyttring av offentligt ägande i företag, som verkar på konkurrensmarknader och där skäl för ägarmässig inblandning saknas. Det är samtidigt viktigt att den offentliga upphandlingen utvecklas vad gäller exempelvis avtalsutformning, uppföljning och kontroll. Med en förbättrad upphandlingsprocess och mer konkurrenslika mekanismer blir diskussionen om olika driftsformer och vinst mindre relevant, då en sådan utveckling skulle medföra att verksamheter och företag som underpresterar, eller tar ut ett för högt pris, kommer att ersättas av andra, effektivare företag och därigenom även öka effektiviteten i offentlig sektor samtidigt som entreprenörskap och växande företag skulle gynnas.

Ett annat område är den arbetsrättsliga regleringen som dock skiljer sig väsentligt åt mellan tillsvidareanställningar och temporära anställningar. Sverige har således ett mycket differentierat anställningsskydd där olika grupper åtnjuter olika skydd med den paradoxala effekten att de mest utsatta grupperna har det sämsta anställningsskyddet. För det övre

---

¹ Nätverkssektorerna omfattar branscherna elektricitet och gas, flyg-, järnväg och vägtransporter samt post och telekommunikationer.

segmentet på arbetsmarknaden, som utgörs av tillsvidareanställda, innebär lagen om anställningsskydd (LAS) även minskade incitament och hinder för externa arbetsbyten. Det bör noteras att det främst är senioritetsprincipen i lagens turordningsregler vid uppsägning som avses. Temporära anställningsformer utgör ett alternativ till tillsvidareanställningar, men dessa faktorer i lagstiftningen skapar friktioner som påverkar företagets anpassningsförmåga till omvärldsförändringar och produktiviteten negativt. Det kan förväntas innebära att företag med kraftig tillväxt och företag som snabbt måste förändra arbetskraftens sammansättning påverkas mer negativt än andra företag. Detta är problematiskt eftersom de snabbväxande företagen står för merparten av jobbskapande och ekonomisk tillväxt.

Rapporten kan sammanfattas i följande slutsatser:

- Vid en internationell jämförelse av regelbördan och de institutionella ramvillkoren ligger Sverige mycket bra till i många avseenden, såsom rättsstatens principer, öppna marknader, liten reglering av tjänstesektorerna och låga inträdesbarriärer.
- Sverige har också genomfört många tillväxtfrämjande reformer de senaste decennierna, till exempel sänkt och avskaffat skatter och öppnat upp marknader för internationell handel och konkurrens, vilket också betalat sig i form av en högre ekonomisk tillväxt och hög grad av ekonomisk stabilitet jämfört med andra OECD-länder.
- Sverige avviker negativt i särskilt tre avseenden som försvårar för entreprenörer och växande företag; ett omfattande offentligt ägande av företag på konkurrensmarknader på olika nivåer, höga skatter och en strikt arbetsmarknadslagstiftning för tillsvidareanställningar.
- Då tidigare strukturreformer visat sig framgångsrika talar ekonomiska motiv för att Sverige bör fortsätta i samma riktning med ytterligare konkurrensutsättning och avyttring av offentligt ägande i företag, som verkar på konkurrensmarknader och där skäl för ägarmässig inblandning saknas.
- I den svenska välfärdsstaten finansieras många tjänster av det offentliga. Det är därför särskilt viktigt att den offentliga upphandlingen utvecklas vad gäller exempelvis avtalsutformning, uppföljning och kontroll.
- Sveriges institutionella ramvillkor och regelbörda har fått en allt större betydelse genom minskade hinder för internationell handel, direktinvesteringar och finansiella transaktioner samt inrättandet av EU:s inre marknad. Det är därför viktigt att det svenska arbetet med regelreformer och regelförenkling bedrivs vidare och utvecklas.

Summary

The Swedish Agency for Growth Policy Analysis has been commissioned by the Government to examine which regulatory areas, and where in the application of these regulations, growth-inhibiting factors for small and medium companies can be found. A departure point for this work has been those regulatory areas that are deemed to have significance for companies' growth and that can impact companies, primarily for investments or entry barriers to markets. Another has been the international investigations into this area, in order to gain knowledge on how Sweden differs in comparison to other countries and the consequences that may result with regard to company growth.

This study is mainly based on international comparisons and measurements of the regulatory burden or barriers to business and entrepreneurship, along with research and studies that draw from such data sources. In the study, an analysis is conducted of OECD's indicators for product, service market and labour market regulations as well as the World Bank's index, Cost of Doing Business. We also study two broader indexes of economic freedom along with Indicators for Entrepreneurship Framework Conditions. An advantage of these indexes is partly that they allow analyses of different dimensions and also that they are more objective, unlike indicator systems based on subjective perceptions or assessments. Differences over time and between countries can therefore be traced to changes in the regulations or in the institutional framework conditions, and not to changes in subjective perceptions.

As the starting point in the studies is regulatory areas that have significance for company growth, particular focus has been devoted to highlighting possible correlations between fast-growing companies (High Growth Firms, HGF) and regulations. Several studies show that HGF are very important for economic growth and job creation. It can be assumed that the regulatory burden affects potential HGFs relatively more than companies that exhibit marginal or no growth.

It is important to emphasize that certain types of regulations are very important for business conditions and development potential, and that well-functioning institutions of this kind play a crucial role in creating economic growth. Regulation are needed to create stability and endow the market with rules-of-play by which the right to private ownership of property, including the basic economic freedoms such as the right of disposition, freedom of contract and the right to return on assets, is the most economically fundamental institution. Regulations of this kind can be said to be efficient and lead to an efficient allocation of resources in society. For the same reasons, regulations and public intervention can be justified when there is market failure. Traditionally, economists usually specify four types of market failure. These are public goods, externalities, information asymmetries and natural monopolies or market power.

Several studies and research confirm that the regulatory burden has negative effects on entrepreneurship, business dynamics, productivity and economic growth. A review of different measurements of the regulatory burden and the scope and design of regulations and rule of law shows that Sweden is comparatively successful by international standards. Additional studies confirm that abolished or reduced entry barriers for new companies, anticompetitive regulations and entry barriers within the network sectors, retail and market services, is one of the policies that clearly favours productivity development and economic growth. In these respects, Sweden is in a very good position, and this has paid off in terms

of higher economic growth compared with several other OECD countries in recent years. Calculations indicate that the deregulation of the network sectors during the 1990s alone has increased the growth of labour productivity in Sweden by approximately 0.4 percentage points per annum.

Sweden still has a high tax burden and high income and capital taxes compared with several other countries, even if the taxes have been significantly reduced during the last two decades. Public spending is currently approximately ten percentage points lower than it was in the 1990s and the tax ratio has been reduced from approximately 52 per cent of the GDP to approximately 44 per cent in 2011. Based on the research, it is estimated that a ten percentage points lower tax or spending ratio means a higher annual growth of 0.5-1 percentage point, which is a relatively large effect. Sweden has also implemented a series of reforms that have increased the economic freedom more than almost all other comparable countries, as well as increased the profitability of working, attaining education and running companies, which has also contributed to a strong economic development. It should, however, be emphasized that it is the design of the tax system and how the taxes are utilized that are the determining factors. In addition, taxes are used for public investments such as education and infrastructure which can be expected to have a positive impact on economic growth.

The opening up of markets for domestic competition and international trade and the removal or reduction of entry barriers are therefore favourable for entrepreneurship, productivity development and economic growth. The most restrictive entry barrier is public monopoly, where the market is completely closed to private firms. Sweden has also exposed to competition a large number of services that were previously financed and produced by the State, such as schools, healthcare and social care. Public procurement is around SEK 500 billion annually and can be strengthened in terms of public competence and monitoring.

There are other specific dimensions where Sweden can be judged worse by international comparison. One such area is the extent of public ownership of companies at different levels. In many cases, there is no economic reason for the Government to own companies in competitive markets. This involvement reduces market effectiveness through disrupting the competitive situation and can result in a reduction of entrepreneurship and the entrance of potential competitors. State-owned companies often have privileged access to essential infrastructure.

From an economic viewpoint Sweden should continue in the same direction with additional exposure to competition, and sale of state-owned companies that operate in competitive markets and where reasons for ownership involvement are lacking. It is also important that public procurement is developed with regard to aspects such as contract design, monitoring and control. With an improved procurement process and more competitive mechanisms, the discussion on different modes of operation and profit become less relevant, as this development would result in operations and companies that are underperforming or charge excessive prices being replaced by other, more effective companies. Thus, efficiency in the public sector would increase where entrepreneurship and growing companies would benefit.

Another area is labour market regulations that, however, significantly differ between permanent and temporary positions. As a result, Sweden has highly differentiated employee protection where different groups enjoy different levels of protection with the paradoxical effect that the most vulnerable groups have the least protection. For the upper

segment of the labour market, consisting of the permanently employed, it means the Employment Protection Act also reduces incentives and creates barriers to external labour exchange. It should be noted that it is primarily the seniority principle in the law's sequence regulations for termination that apply. Temporary employment is an alternative to permanent employment, but these factors in the legislation creates frictions that have a negative impact on companies' ability to adapt to external changes and productivity. It can be expected that companies with strong growth and companies that need to quickly change the composition of their workforce are affected more adversely than other companies. This is problematic, as the fast-growing companies account for the bulk of job creation and economic growth.

The report can be summarized with the following conclusions:

- In an international comparison of the regulatory burden and the institutional framework conditions, Sweden is rated highly in many respects, such as the rule of law principles, open markets, low regulation of service sectors and low entry barriers.
- Sweden has also implemented many growth-promoting reforms in recent decades, such as reduced and abolished taxes and the opening up of markets to international trade and competition, which has also paid off in terms of a higher economic growth and higher grade of economic stability compared to other OECD countries.
- Sweden deviates negatively in three aspects that hinder entrepreneurs and companies; extensive Government ownership of companies, high taxes and strict labour market legislation for permanent employment.
- In cases where the previous structural forms were successful, economic motives suggest that Sweden should continue in the same direction with additional exposure to competition, and sale of state-owned companies that operate in competitive markets and where reasons for ownership involvement are lacking.
- In the Swedish welfare state, many services are state-funded. It is therefore important that public procurement is developed with regard to aspects such as contract design, monitoring and control.
- Sweden's institutional framework conditions and regulatory burden have gained a greater significance through reduced barriers to international trade, direct investments and financial transactions, as well as the creation of the EU single market. It is therefore important that the Swedish work on regulatory reform and simplification is developed further.

1 Bakgrund

Tillväxtanalys har haft i uppdrag av regeringen att undersöka vilka regelområden och var i tillämpningen av dessa som tillväxthämmande faktorer för små och medelstora företag kan finnas. Utgångspunkten i undersökningen ska vara de regelområden som bedöms ha stor betydelse för företagets tillväxt och som kan ge effekter för företagen, i första hand inom områden som investeringar eller som innebär inträdesbarriärer till företagande eller marknader. Identifiering av sådana områden ska ske utifrån internationella jämförelser som exempelvis Världsbankens index *Cost of Doing Business* (CDB). Tillväxtanalys ska också beakta de internationella undersökningar som finns på området i syfte att få kunskap om hur Sverige skiljer sig åt jämfört med andra länder och vad detta kan få för konsekvenser för tillväxten hos företag.²

1.1 Metod och genomförande

Denna studie baseras huvudsakligen på internationella komparationer och mätningar av regelbörda eller barriärer för företagande och entreprenörskap samt forskning och studier som utnyttjat sådana datakällor. Särskilt två datakällor kommer att användas i analysen. Den ena är OECD:s indikator för produktmarknadsregleringar (PMR), den andra är Världsbankens index *Cost of Doing Business*. PMR-indikatorn är uppbyggd av 18 delkomponenter på den lägsta nivån och har tre övergripande delindikatorer; statlig kontroll, barriärer för entreprenörskap samt barriärer för handel och investeringar. CDB innehåller 11 delindex som mäter tid, kostnader och procedurer förenat med att starta, driva och avveckla ett medelstort aktiebolag i 183 länder.

En fördel med dessa två index eller indikatorer är dels att de möjliggör analyser av olika dimensioner eller komponenter, dels är mer objektiva till skillnad från indikatorsystem som bygger på subjektiva uppfattningar eller bedömningar. Skillnader över tid och mellan länder kan därför spåras till förändringar av regleringar eller i de institutionella ramvillkoren. Conway & Nicoletti (2006) uttrycker det på följande sätt:

”Differences in indicator values across time and countries can also be traced to changes or differences in specific regulatory settings. This is not possible with indicator systems based on opinion surveys, which can identify perceived areas of policy weakness, but cannot attribute these to policy settings.”

Av dessa skäl berörs därför inte svenska undersökningar som exempelvis Företagens villkor och verklighet, vilka bygger på subjektiva uppfattningar. Den stora nackdelen är emellertid att den nämnda studien inte möjliggör jämförelser med andra länder och kan kopplas till politiska förändringar eller åtgärder. Den kan å andra sidan ge information om tillämpningen av regleringar och vilka områden som företagen bedömer som relativt betungande jämfört med andra områden.

Då utgångspunkten i föreliggande studie är regelområden som har betydelse för företagstillväxt kommer särskilt fokus att ägnas åt att belysa eventuella samband mellan snabbväxande företag (HGF) och regleringar. Flera studier visar att HGF är mycket viktiga för ekonomisk tillväxt och skapande av sysselsättning (se exempelvis Henrekson & Johanson, 2010). Det kan antas att regelbördan påverkar potentiella HGF:s relativt mer än företag som inte växer alls eller endast växer marginellt. Henrekson & Johansson (2009)

² Uppdrag nr 4 i Tillväxtanalys regleringsbrev för budgetåret 2012.

diskuterar hur de institutionella ramvillkoren påverkar förekomsten och utvecklingen av HGF:s. Deras analys pekar på att skattestrukturer, arbetsmarknadsregleringar och regleringar som påverkar utmaningsbarheten av tjänstesektorer har en väsentlig roll. De finner att störningar som uppkommer genom dessa grupper av institutioner missgynnar den typ av företag som visat sig vara överrepresenterade bland HGF, nämligen unga och mindre företag inom tjänstesektorena. Det finns vissa empiriska resultat som ger stöd för dessa argument och vi avser att söka belysa dessa samband ytterligare.

2 Regelbördor och ekonomisk utveckling

Det är viktigt att betona att en viss typ av regler är mycket betydelsefulla för företagandets villkor och utvecklingskraft, och att väl fungerande institutioner av detta slag spelar en avgörande roll för att skapa ekonomisk tillväxt. Regler behövs för att skapa stabilitet och ge marknaden spelregler av vilka den privata äganderätten, inklusive de grundläggande ekonomiska friheterna såsom förfoganderätt, rätt att ingå kontrakt och rätt till tillgångens avkastning (Cooter & Ulen, 2012), är den ekonomiskt mest fundamentala institutionen. Regler av detta slag kan sägas vara effektiva och leder till en effektiv resursallokering i samhället. Av samma skäl kan regler och offentliga ingripanden rättfärdigas när det föreligger marknadsmisslyckanden. Traditionellt brukar ekonomer ange fyra typer av marknadsmisslyckanden. Dessa är s.k. kollektiva nyttigheter, förekomsten av externa effekter, informationsasymmetrier samt naturliga monopol eller marknadsmakt.

Dock kan regler även ge upphov till negativa konsekvenser när reglerna blir mindre ändamålsenligt utformade eller helt enkelt för många, vilket riskerar att skapa stora samhällsekonomiska kostnader med välfärdsförluster som följd. De indirekta samhällsekonomiska kostnaderna, som följer av en hög regelbördor på ett lands företag, är ansevärdiga och sannolikt avsevärt mera betydelsefulla än de direkta kostnaderna för att efterleva reglerna (Tillväxtanalys, 2010). Begreppet regelbördor bör därför definieras som den totala samhällsekonomiska kostnad som regler ger upphov till. Detta är en bredare definition som omfattar mer än de direkta administrativa kostnader som följer av regleringar (Eklund & Falkenhall, 2011).

Det finns starka belägg för att en hög regelbördor påverkar inträdet av nya företag negativt och bidrar på så sätt till ett försämrat konkurrenstryck och entreprenörskap. Vidare uppstår sannolikt betydelsefulla negativa effekter på produktionsdynamiken i samband med att regler påverkar företagets anpassningsförmåga. Det skapar friktioner som minskar företagets möjligheter att anpassa sig till omvärldsförändringar, vilket i sin tur leder till väsentliga allokeringarförluster. En regelbördor som försvårar och ökar riskerna vid investeringsbeslut bidrar till att öka avkastningskraven. Det innebär att avkastningskravet troligtvis stiger med ökad regelbördor, vilket har negativa återverkningar på investeringar. Sammantaget resulterar dessa negativa indirekta effekter i en lägre ekonomisk tillväxt.

I den empiriska analysen (Tillväxtanalys, 2010), där regelbördor mäts enligt Världsbanken index CDB, ges starkt stöd för dessa effekter. Bland annat är produktionsdynamiken sämre och avkastningskravet högre i de länder som har en relativt hög regelbördor. De negativa effekterna på produktionsdynamiken visar sig i form av att företag har en minskad förmåga att snabbt anpassa sig till omvärldsförändringar. Högre avkastningskrav leder till minskade investeringar. Slutligen visar studien att länder med en låg regelbördor har en snabbare ekonomisk tillväxt i BNP per capita. Resultaten är robusta och likartade även då indexet *Economic Freedom of the World* (EFW) används.

Regelbördor mätt som aggregerade produktmarknadsregleringar (PMR) verkar ha en negativ effekt på ekonomisk tillväxt. Barriärer för entreprenörskap driver det negativa sambandet mellan regleringar och ekonomisk tillväxt för länder med högst inkomstnivå (Wölfl et al., 2010). En fördjupad analys indikerar att det negativa sambandet förklaras av delkomponenten konkurrensbarriärer, vilken fångar legala inträdesbarriärer, undantag från konkurrenslagstiftningen samt barriärer i nätverks- och tjänstesektorer (figur 2). Vidare

visar deras studie att en förbättring med 0,5 indexpoäng av barriärer för entreprenörskap skulle innebära ungefär 0,4 procent högre genomsnittlig årlig tillväxt i BNP per capita.

Regelbördan verkar inte påverka nödvändighetsbaserat entreprenörskap, men det finns å andra sidan en statistiskt signifikant negativ korrelation mellan regelbörda och möjlighetsbaserat entreprenörskap (Tillväxtanalys, 2010). Resultaten i studien med avseende på effekter på entreprenörskap var inte entydiga, sannolikt på grund av stora mätproblem, men antyder att tillväxtorienterat entreprenörskap påverkas i större utsträckning.

Regleringar som begränsar konkurrensen hämmar produktiviteten och den negativa effekten tenderar att vara starkare i ICT-intensiva branscher. Omfördelningen av resurser till de mest produktiva företagen är starkare där regleringar är lättare (Arnold et al., 2011). Dessa studier bekräftar således regelbördans negativa effekter på entreprenörskap, näringslivsdynamik, produktivitet och ekonomisk tillväxt.

3 Regelböroda i olika dimensioner

Ett av syftena med denna rapport är att mer i detalj analysera olika dimensioner av regelböroda och hur Sverige förhåller sig relativt andra länder. Den nationella kontexten har fått större betydelse för handel och konkurrenstryck till följd av avskaffandet av tullar och andra handelsbarriärer genom världshandelsorganisationens (WTO) arbete samt skapandet av EU:s inre marknad och andra frihandelsområden. Professor Susan Dudley vid George Washington University uttrycker det på följande sätt:

”As tariffs and other explicit barriers to international trade and investments have fallen, differences in regulatory requirements have emerged as more significant barriers to trade than they were in the past”. (Dudley, 2011, s. 126)

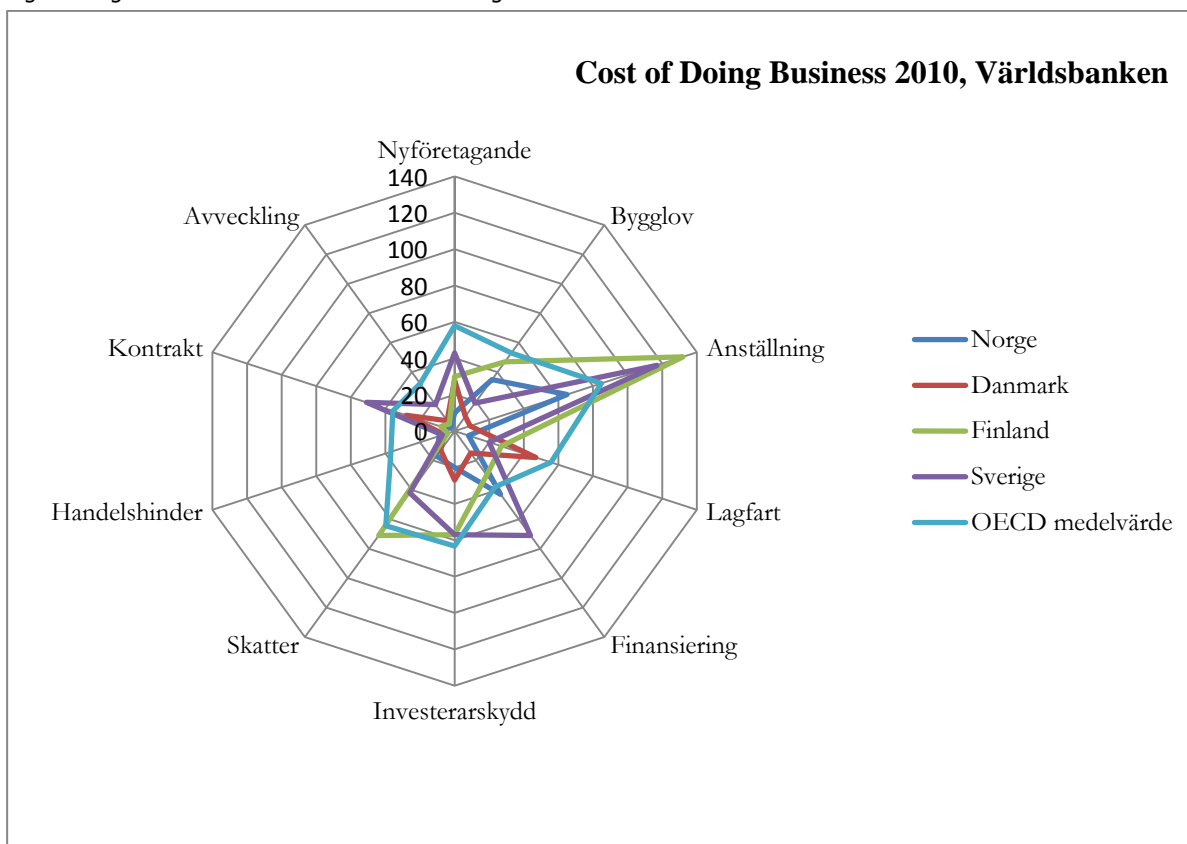
3.1 Världsbankens index Cost of Doing Business

Figur 1 illustrerar regelböroden i de olika dimensionerna som ingår i CDB-index för de nordiska länderna och den genomsnittliga placeringen för OECD-länderna. En placering närmare origo innebär en högre rangordning och lägre regelböroda eller kostnader. Världsbanken mäter tid, kostnader och procedurer som följer av regleringar utifrån ett näringslivsperspektiv.³ Det kan noteras att regelböroden mätt på detta sätt varierar i de olika dimensionerna samt att det föreligger stora skillnader även mellan de nordiska länderna, som i många andra avseenden annars är likartade. Sverige och Finland avviker kraftigt i dimensionen anställning med ett högt indextal (117 respektive 132 enligt tabell 1). Arbetsmarknadsregleringen i dessa länder är således strikt i en internationell jämförelse. Danmark rangordnas högt i samtliga dimensioner. De nordiska länderna placerar sig överlag högt i det sammanvägda totalindexet för 2012, se tabell 1. Danmark och Norge har placeringarna fem respektive sex medan Finland hamnar på en elfte plats och Sverige på plats 14.

Sverige har förbättrat sin placering sedan 2010 då Sverige hamnade på plats 18. Sveriges förbättrade rangordning drivs av lägre krav på minsta aktiekapital i nya aktieföretag, förbättrade rutiner för registrering av ägande, stärkt skydd av investerare genom ökade krav på transparens och reglering av transaktioner mellan olika bolagsintressenter (Världsbanken, 2010). Sveriges relativa placering är framför allt dålig vad gäller dimensionen Anställning (117). Andra dimensioner där Sverige faller sämre ut är Finansiering (48), Nyföretagande (46), Kontrakt (54) och Skatter (50). Det bör noteras att delindex för skatter inte enbart mäter total skattesats i procent av bolagsvinsten, utan baseras till lika delar även på indikatorerna tid och antalet betalningar per år.

³ Dessa regleringar kan både förbättra och begränsa näringslivets aktiviteter. Det är med andra ord inte ett mått på regelböroda enligt den definition som framgår av kapitel 2, men det kan tjäna som en proxyvariabel. Det som mäts är ett lands ”regelböroda” relativt andra länder i ett antal dimensioner.

Figur 1 Regelbördan i de Nordiska länderna och genomsnittet för OECD-länderna

Anm. Figuren visar regelbördan ("kostnaden") nedbruten i olika dimensioner. Ett lågt värde indikerar en låg regelbörda (alt. låga transaktionskostnader).

Källa: Eklund och Falkenhall (2011)

Tabell 1 Rangordningen av regelbördan för de 20 högst placerade länderna i världen och genomsnitt för höginkomstländer (HI) inom OECD, år 2012

Land	Doing Business Rank	Nyförretagande	Bygglov	Elektricitet	Lagfart	Finansiering	Investerarskydd	Skatter	Handels hinder	Kontrakt	Avveckling	Anställning
Singapore	1	4	3	5	14	8	2	4	1	12	2	1
Hong Kong	2	5	1	4	57	4	3	3	2	5	16	6
Nya Zeeland	3	1	2	31	3	4	1	36	27	10	18	15
USA	4	13	17	17	16	4	5	72	20	7	15	1
Danmark	5	31	10	13	11	24	29	14	7	32	9	9
Norge	6	41	60	12	8	48	24	27	9	4	4	114
Storbritannien	7	19	22	60	68	1	10	24	13	21	6	35
Sydkorea	8	24	26	11	71	8	79	38	4	2	13	150
Island	9	37	34	1	11	40	46	35	81	3	11	56
Irland	10	13	27	90	81	8	5	5	21	62	10	27
Finland	11	39	45	25	25	40	65	28	6	11	5	132
Saudiarabien	12	10	4	18	1	48	17	10	18	138	73	73
Kanada	13	3	25	156	41	24	5	8	42	59	3	17
Sverige	14	46	23	8	19	48	29	50	8	54	19	117
Australien	15	2	42	37	38	8	65	53	30	17	17	1
Georgien	16	7	4	89	1	8	17	42	54	41	109	9
Thailand	17	78	14	9	28	67	13	100	17	24	51	52
Malaysia	18	50	113	59	59	1	4	41	29	31	47	61
Tyskland	19	98	15	2	77	24	97	89	12	8	36	158
Japan	20	107	63	26	58	24	17	120	16	34	1	40
OECD HI	30	16	16	16	16	14	15	16	16	16	16	85

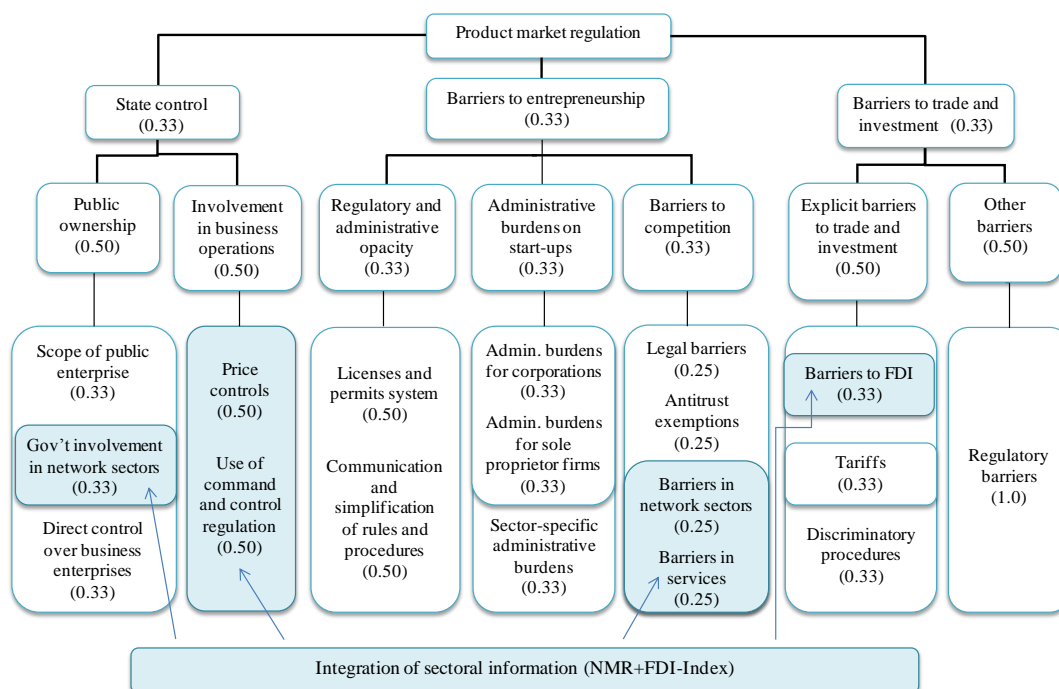
Anm. Uppgifterna för dimensionen anställning avser år 2010.

Källa: Världsbanken (2012) Doing Business 2012 – Doing Business in a more transparent world.

3.2 OECD:s index för produktmarknadsregleringar

OECD utvecklade 1998 en indikator för regleringar av produktmarknader (PMR) på en övergripande ekonomisk nivå såsom offentlig kontroll och prisregleringar, legala och administrativa inträdesbarriärer för företag samt barriärer för handel och investeringar, se figur 2. Rangordningen av länder enligt PMR-indikatorerna och CDB-index, som båda är proxyn för ett bredare företagsklimat och konkurrenskraft, uppvisar en hög korrelation (0,72).⁴ Parallellt med detta arbete har OECD utvecklat sektorsvisa indikatorer för ett antal tjänstemarknader (*non-manufacturing regulations, NMR*). Dessa omfattar regleringar i energi-, transport och kommunikationssektorerna, vilka betecknas som nätverksindustrier⁵ samt företagstjänster (*professional services*) och detaljhandeln.

Figur 2 Strukturen för uppbyggnaden av OECD:s integrerade indikator för produktmarknadsregleringar

Anm. Siffrorna inom parentes avser de olika delindikatorernas och komponenternas vikter.

Källa: OECD, Product Market Regulation Database

Barriärer för entreprenörskap

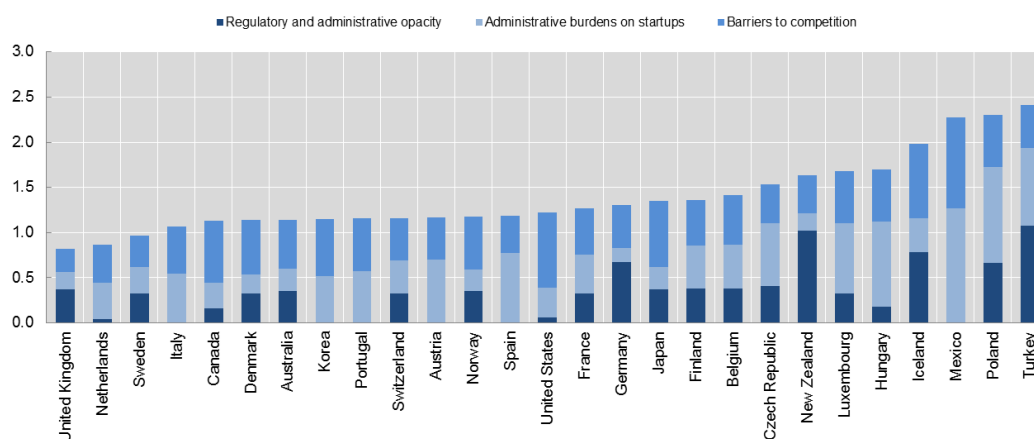
I figur 3 nedan redovisas barriärer för entreprenörskap, som är en av de tre övergripande delindikatorerna. Denna består i sin tur av de tre delkomponenterna regulatorisk och administrativ transparens eller ogenomskinlighet (*opacity*), administrativ börda för nystartade företag och konkurrensbarriärer. Som nämnts tidigare verkar det negativa sambandet mellan regleringar och ekonomisk tillväxt förklaras av delkomponenten konkurrensbarriärer (legala inträdesbarriärer och undantag från konkurrenslagarna).

⁴ Världsbanken (2012)

⁵ Nätverksindustrier omfattar branscherna elektricitet och gas, flyg-, järnväg och vägtransporter samt post och telekommunikationer.

Däremot verkar övriga delkomponenter inte ha någon betydelse, även om författarna manar till försiktighet vad gäller tolkningen av dessa resultat (Wölfl et al., 2010). Sverige har låga barriärer för entreprenörskap i jämförelse med övriga OECD-länder även om skillnaderna är små mellan flertalet länder. Det är enbart i Storbritannien och Nederländerna som barriärerna är lägre än i Sverige.

Figur 3 Barriärer för entreprenörskap, år 2008

Anm. Indexskalan går från 0 till 6 där 0 är minst och 6 mest restriktiv.

Källa: OECD, *Measuring innovation: A new perspective (2010)*

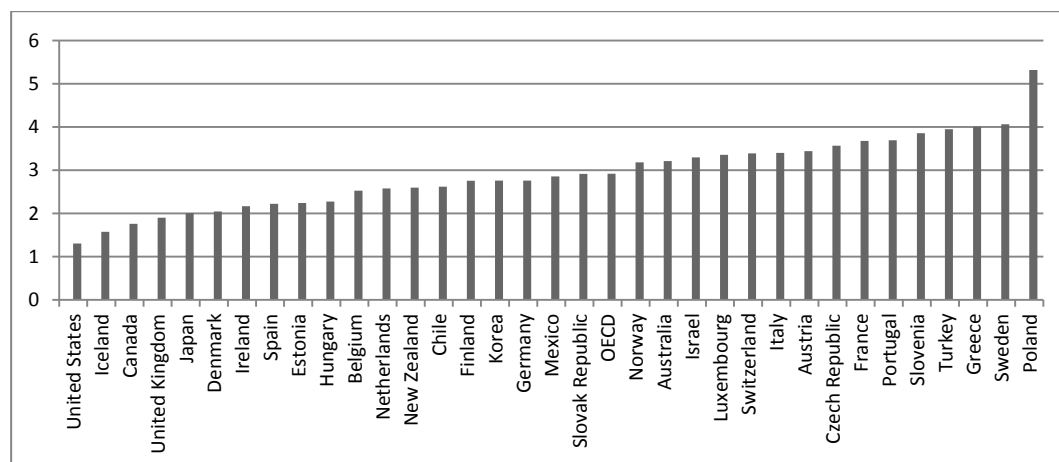
Höga inträdesbarriärer hämmar starten av nya företag, särskilt i branscher som naturligen borde ha en hög nyetableringstakt. Regleringarna medför också att nya företag är större och att befintliga företag växer mer långsamt i branscher som borde kännetecknas av stort inträde av nya företag (Klapper et al., 2006). Författarna jämför även ålders- och storleksstrukturen för företag i samtliga branscher i Storbritannien och Italien, där förstnämnda land kännetecknas av låga inträdeshinder medan Italien har högre. De finner att nya företag är större i Italien, men att dessa växer långsammare så att företag i Storbritannien vid tio års ålder är ungefär dubbelt så stora. Författarna formulerar innebörden på detta sätt:

"This suggests that Italy has small firms not because there is too much entry but because there is too little!"

Statlig kontroll

Delindikatorn statlig kontroll består av komponenterna offentligt ägandet av företag och inblandning i företagets verksamhet. Sverige har liten inblandning i företagets verksamhet jämfört med flertalet OECD-länder. Däremot är det svenska offentliga ägandet av företag omfattande i en internationell jämförelse (figur 4). Komponenten offentligt ägande täcker omfattningen av offentliga företag, regeringens inblandning i nätverkssektorerna samt direkt statlig kontroll över företag. Det är enbart Polen bland OECD-länderna som har en större omfattning av det offentliga ägandet mätt på detta sätt. Detta kan hålla tillbaka entreprenörskap i vissa sektorer och gör potentiella konkurrenter mindre angelägna att träda in på marknader (OECD, 2007).

Figur 4 Omfattningen av offentligt ägande, år 2008

Anm. Indexskalan går från 0 till 6 där 0 är minst och 6 mest restriktiv.

Källa: OECD, *Policy Reforms 2012 – Going for Growth (2012)*.

Regleringar av tjänstemarknader

Då de flesta produktmarknader inom OECD idag har öppnats upp och är utsatta för internationell konkurrens är det intressantare att analysera regleringar av tjänstemarknader. Att analysera skillnader mellan länder och förändringar i regleringar av dessa branscher är viktigt att flera skäl. För det första representerar dessa branscher runt två tredjedelar av den ekonomiska aktiviteten och de är den mest dynamiska delen av ekonomin i termer av produktivitetstillväxt och sysselsättning i många OECD-länder. För det andra är det inom dessa branscher som de flesta ekonomiska regleringar är koncentrerade, regleringar som påverkar den inhemska marknaden mer eftersom graden av importkonkurrens är lägre. För det tredje finns det en så kallad *knock on* effekt, som innebär att produktionen från tjänstenäringsarna i ökad utsträckning används som insatsvaror i andra delar av ekonomin.

Figur 5 och 6 illustrerar regleringar enligt NMR-indikatorerna för detaljhandeln och professionella tjänster för OECD-länderna år 2008, vilket är senast tillgängliga mättidpunkt. Indikatorerna för dessa sektorer mäter olika dimensioner av inträdesregleringar och regleringar av företagets verksamhet (*conduct regulation*). Som framgår av figurerna föreligger det stora skillnader mellan OECD-länderna i detta avseende. Dessa skillnader verkar även påverka produktivitetstillväxten.

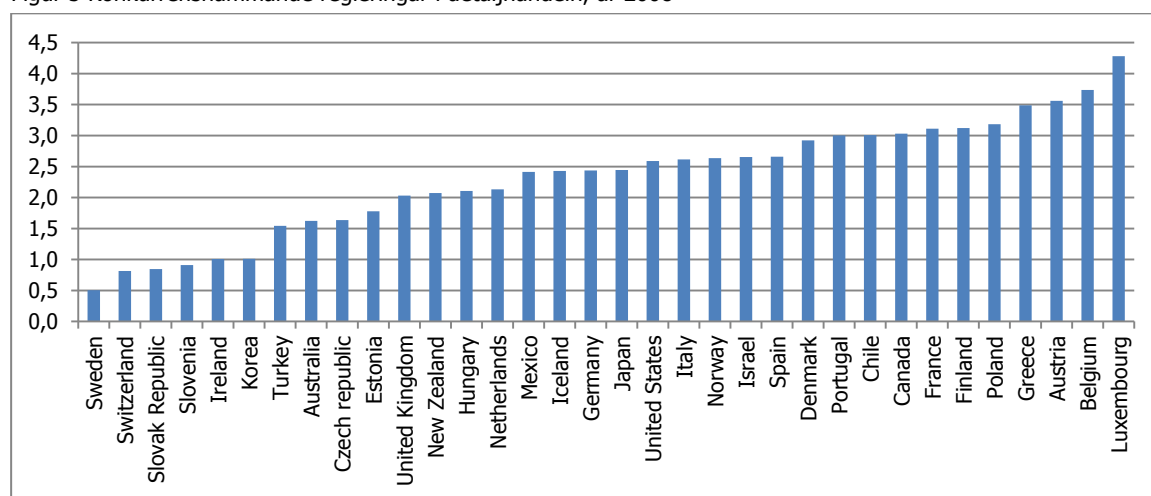
Medan produktivitetstillväxten för den tyska tillverkningsindustrin varit mycket stark sedan 1995 har produktiviteten för tjänstesektorn inte utvecklats alls. Den är skyddad från konkurrens och ineffektiv (the Economist, 2011). Även Frankrike har haft en svag produktivitetstillväxt för tjänster jämfört med USA.

Även Uppenberg (2011) noterar den svaga produktivitetstillväxten för tjänstebanscher i Europa:

“...annual US productivity growth in 1995 – 2008 outrunning that of EU-15 by nearly a full percentage point. Three-quarters of this second-period gap is accounted for by market services. ....there is a widespread agreement in the literature that Europe will not be able to close its productivity growth gap to the US unless it achieves significantly higher labor productivity growth in market services.”

Det kan noteras att Sverige har minst regleringar av tjänstesektorerna bland samtliga OECD-länder och detta gäller för såväl detaljhandeln som för professionella tjänster. Även nätverkssektorerna avreglerades tidigare och i större omfattning i Sverige jämfört med många europeiska länder. Samtidigt har den privata servicesektorns bidrag till arbetsproduktiviteten i Sverige varit högre än tillverkningsindustrins, men med stora variationer mellan olika servicesektorer i termer av produktivetsnivåer och bidrag till produktivetsutvecklingen (Tillväxtanalys, 2011).

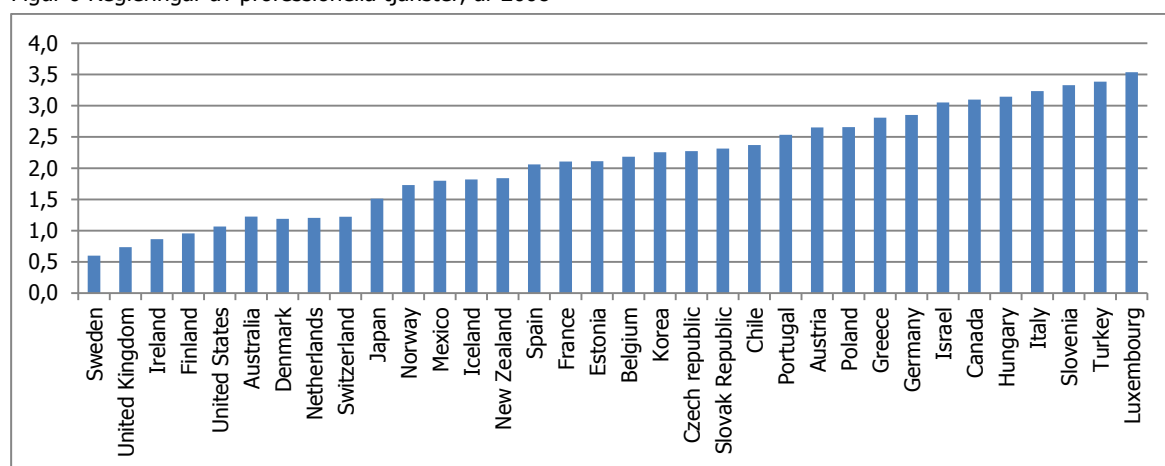
Figur 5 Konkurrenshämmande regleringar i detaljhandeln, år 2008

Anm. Indexskalan går från 0 till 6 där 0 är minst och 6 mest restriktiv.

Källa: OECD, Product market regulations in non-manufacturing sectors (Conway & Nicoletti 2006)

Figur 6 Regleringar av professionella tjänster, år 2008

Anm. Indikatorn för professionella tjänster omfattar tekniska-, revisions-, juridiska och arkitekttjänster. Anm. Indexskalan går från 0 till 6 där 0 är minst och 6 mest restriktiv.

Källa: OECD, Product market regulations in non-manufacturing sectors (Conway & Nicoletti 2006).

Vad gäller *knock on* effekten är påverkan av NMR på tillverkningsindustrin lägst i Sverige medan den drabbar andra europeiska länder som Tyskland och Österrike hårdare. Det är särskilt ICT-användande sektorer som drabbas av konkurrensbegränsande regleringar, vilket avspeglar det faktum att dessa sektorer tenderar att använda insatsvaror från reglerade icke-tillverkningssektorer mer intensivt än andra sektorer (Conway & Nicoletti, 2006). Att avskaffa inträdesregleringar i allmänhet, konkurrenshämmande regleringar och inträdesbarriärer inom nätverkssektorerna, detaljhandel och företagstjänster är således en av de politiska åtgärder som mest tydligt gynnar produktivitet utveckling och ekonomisk tillväxt. I dessa avseenden ligger Sverige mycket bra till och det har också betalat sig i form av en högre ekonomisk tillväxt jämfört med flertalet OECD-länder under senare år. Däremot är det offentliga ägandet av företag omfattande i en internationell jämförelse.

3.3 Index över ekonomisk frihet

3.3.1 Index of Economic Freedom

The Heritage Foundation publicerar årligen ett index över ekonomisk frihet i olika länder (*Index of Economic Freedom, IEF*). I 2012 års rapport bedöms 179 ekonomier. Tre grundläggande principer för ekonomisk frihet - egenmakt för individen, icke-diskriminering och öppen konkurrens - utgör utgångspunkten för indexet. Den första rapporten publicerades 1996 och var ett resultat av forskning som inkluderade flera Nobelpristagare och över 60 andra forskare inom olika discipliner. Tio ekonomiska friheter har grupperats i fyra breda kategorier:

- 1 Rättstatens grundläggande principer (*Rule of law*) innehåller äganderätter (*property rights*) och frihet från korruption.
- 2 Regulatorisk effektivitet (*Regulatory efficiency*) innehåller friheter för företag och arbetskraft samt monetär frihet.
- 3 Öppna marknader (*Open markets*) innehåller frihet för handel och investeringar samt finansiell frihet.
- 4 Begränsad stat (*Limited government*) innehåller finanspolitisk frihet och offentliga utgifter.

I tabell 2 återges de 21 högst rangordnade länderna i världen utifrån det sammanvägda indexet. Sverige återfinns på 21:a med ett indexvärde på 71,7. Observera att ett högre värde innebär en högre grad av ekonomisk frihet. Sveriges blygsamma placering förklaras till stor del av mycket låga värden i kategorin begränsad stat, det vill säga finanspolitisk frihet (39,1) respektive offentliga utgifter (8,8). Om denna kategori exkluderas och det sammanvägda (oviktade) indexet enbart beräknas för övriga åtta friheter har Sverige ett indexvärde på 83,6 och placerar sig istället på åttonde plats bland de länder som återfinns i tabellen.⁶

---

⁶ Egen beräkning.

Det övergripande omdömet om Sverige i 2012 års rapport lyder enligt följande:⁷

“Sweden is a particularly interesting case, rising to 21st place in the Index despite extraordinarily high levels of per capita government spending. Unlike the troubled welfare states of Greece, Italy, and Portugal, the Swedish economy boasts highly efficient regulatory and legal regimes in addition to a high level of transparency and low corruption. These institutional assets strongly sustain productivity growth and promote resilience.”

Och vidare i det särskilda avsnittet om Sverige:

“The Swedish economy performs remarkably well in regulatory efficiency, with open-market policies that sustain flexibility, competitiveness, and large flows of trade and investment. The transparent and efficient regulatory and legal environment encourages robust entrepreneurial activity. Banking regulations are sensible, and lending practices have been prudent. Monetary stability is well maintained, with inflationary pressures under control. The judicial system provides strong protection for property rights.”

Som framgår av citaten ovan och tabell 2 har Sverige således hög regulatorisk och rättslig effektivitet och transparens, öppna marknader samt starkt skydd för äganderätter och mycket låg korruption. Detta främjar och upprätthåller flexibilitet, konkurrenskraft, stora handels- och investeringsflöden samt entreprenöriell aktivitet och produktivitetstillväxt. I samtliga dimensioner ligger Sverige mycket bra till med undantag för, som nämnts, begränsad stat och arbetskraftens frihet som har ett relativt lågt värde (54,6). Enbart Finland, Luxemburg och Taiwan har lägre värden i sistnämnda dimension.

---

⁷ www.heritage.org

Tabell 2 Rangordningen av ekonomisk frihet enligt det sammanvägda IEF-indexet för de 21 högst placerade länderna i världen, år 2012

Kategori		Rättsstatens principer		Regulatorisk effektivitet			Öppna marknader			Begränsad stat	
Land	Totalt	Egendom	Korruption	Företag	Arbete	Monetär	Investering	Finansiell	Handel	Finanspol.	Off. utgifter
Hong Kong	89.9	90	84	98.9	86.5	85.8	90	90	90	93.1	91
Singapore	87.5	90	93	97.2	92.1	84.8	75	70	90	91.3	91.3
Australia	83.1	90	87	91.9	90.6	84.5	80	90	86.2	63.4	67.1
New Zealand	82.1	95	93	99.9	89.9	85.2	75	80	86.8	71.6	45
Switzerland	81.1	90	87	77.9	87.9	84.4	80	80	90	67.9	65.8
Canada	79.9	90	89	96.6	81.8	77.3	75	80	87.9	79.2	41.7
Chile	78.3	90	72	68.6	75.1	85.6	80	70	82	77.4	82.1
Mauritius	77	65	54	78.7	70.4	78.3	90	70	87.9	91.9	83.4
Ireland	76.9	90	80	92.8	78.4	76.7	90	70	87.1	73.9	30.4
United States	76.3	85	71	91.1	95.8	77.2	70	70	86.4	69.8	46.7
Denmark	76.2	90	93	99.1	92.1	80.7	90	90	87.1	39.8	0
Bahrain	75.2	55	49	76.5	91.1	70.4	75	80	82.8	99.9	72.2
Luxembourg	74.5	90	85	75.9	40.9	81.3	95	80	87.1	63.6	46.6
United Kingdom	74.1	90	76	94.7	71.5	73.9	90	80	87.1	56.4	21.5
Netherlands	73.3	90	88	81.9	60	83.6	90	80	87.1	51.2	20.9
Estonia	73.2	80	65	75.7	56.9	79.3	90	80	87.1	79.1	38.8
Finland	72.3	90	92	94.9	42.4	81.3	85	80	87.1	65.4	5.2
Taiwan	71.9	70	58	88.5	46.6	83.1	65	50	85	80.4	92.3
Cyprus	71.8	70	63	81.6	69.9	85.7	75	70	82.1	83.3	37.1
Macau	71.8	60	50	60	55	84.2	85	70	90	75.8	88.1
Sweden	71.7	90	92	94.6	54.6	80.9	90	80	87.1	39.1	8.8

Anm. Totalindexet är en sammanvägning av de tio områdena ovan, vilka tilldelas lika vikt. Ett högre värde indikerar en högre grad av ekonomisk frihet. Värden mellan 80 och 100 innebär en fri ekonomi, 70-79,9 (mestadels fri), 60-69,9 (måttligt fri) och 50-59,9 (mestadels ofri).

Källa: The Heritage Foundation (2012) och egen bearbetning.

3.3.2 Economic Freedom of the World

Ett snarlikt index är *Economic Freedom of the World* (EFW) som mäter i vilken omfattning politik och institutioner understödjer ekonomisk frihet. Indexet består av fem områden: statens storlek, legal struktur och skydd av äganderätter, tillgång till finansiering, frihet för internationell handel samt regleringar av företag och finans- och arbetsmarknader.⁸ Bergh & Henrekson (2012) har undersökt hur graden av ekonomisk frihet enligt detta index har förändrats mellan åren 1970 och 2000. De finner att graden av ekonomisk frihet har ökat näst mest i Sverige jämfört med de länder som oftast förekommer i den komparativa välfärdsforskningen. Sverige är ett av de västländer som på senare tid genomgått störst ekonomisk politiska förändringar i marknadsliberaliserande riktning. Det framgår vidare att Sverige är det land där globaliseringen ökat mest.

Bergh (2006) har analyserat utvecklingen i ekonomisk frihet enligt EFW-index mellan åren 1970 och 2003. I denna jämförelse har Sverige och Storbritannien ökat den ekonomiska friheten mest jämfört med ett antal Nordiska, Centraleuropeiska och liberala (Anglosaxiska) länder, se tabell 3. De Nordiska länderna hade den lägsta graden av ekonomisk frihet år 1970, men har sedan dess haft den största ökningen i ekonomisk frihet. När dimensionen statens storlek exkluderas är utvecklingen för de Nordiska länderna än mer anmärkningsvärd med en genomsnittlig ökning med 1,67 indexpunkter, jämfört med 0,91 för liberala och 0,11 för Centraleuropeiska. Sverige har den största ökningen av samtliga studerade länder (2,40 indexpunkter). Det kan noteras att tre Centraleuropeiska länder ligger kvar på en i princip oförändrad nivå och att Italien i detta avseende noterat en minskning sedan 1970.

---

⁸ För vidare information, se <http://www.freetheworld.com>

Tabell 3 Nivåer och förändringar i ekonomisk frihet enligt EFW-index mellan åren 1970 och 2003

Landkategori/land	Total ekonomisk frihet (samtliga 5 områden)		Ekonomisk frihet (exkl. området statens storlek)	
	Nivå 1970	Ökning 1970-2003	Nivå 1970	Ökning 1970-2003
<i>Nordiska</i>				
Sverige	5,30	2,03	6,13	2,40
Finland	6,58	1,07	6,99	1,45
Norge	6,58	1,34	6,59	1,42
Danmark	5,96	1,08	7,02	1,40
Genomsnitt	6,10	1,38	6,68	1,67
<i>Centraleuropeiska</i>				
Tyskland	7,33	0,12	7,83	0,04
Frankrike	6,19	0,72	6,70	1,53
Belgien	7,27	0,10	8,17	-0,06
Nederländerna	6,99	0,75	7,66	0,87
Italien	5,82	0,76	8,71	-1,66
Schweiz	7,37	0,80	7,70	-0,05
Genomsnitt	6,91	0,54	7,80	0,11
<i>Liberala</i>				
Kanada	7,37	0,66	8,19	0,19
Australien	6,61	1,24	7,41	0,86
Storbritannien	5,94	2,21	6,51	2,06
USA	6,96	1,23	7,77	0,51
Genomsnitt	6,50	1,33	7,23	0,91

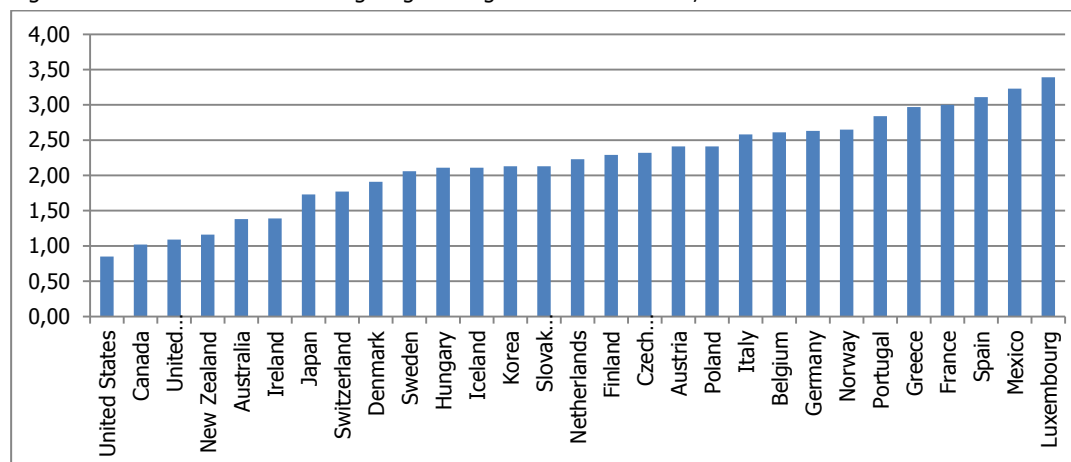
Källa: Bergh (2006) och egen bearbetning.

3.4 OECD:s index för arbetsmarknadsregleringar

Det svenska anställningsskyddet framställs ofta som starkt i en internationell jämförelse, vilket också framgår av såväl CDB-index som IEF-index. Detta är dock en sanning med modifikation. Av figur 7 framgår hur strikt anställningsskyddet är i 30 enskilda OECD-länder.⁹ Anglosaxiska länder som USA, Kanada och Storbritannien har den minst strikta regleringen. Sverige placerar sig i en mellangrupp och skillnaden är liten jämfört med exempelvis Danmark. Det bör observeras att detta är ett totalindex. Om däremot enbart anställningsskyddet för tillsvidareanställda (*regular contracts*) studeras är det svenska anställningsskyddet det fjärde mest strikta bland de 30 OECD-länderna, figur 8. Det motsatta förhållandet gäller om tidsbegränsade eller temporära anställningar studeras. Sverige har den fjärde *minst* strikta lagstiftningen för dessa anställningsformer, se figur 9. Enbart Kanada, Storbritannien och USA placerar sig lägre än Sverige.

Faktum är att Sverige är det land bland OECD-länderna som uppvisar den högsta skillnaden mellan striktheten i arbetsmarknadsregleringen för tillsvidareanställda eller fast anställda och regleringen av temporärt anställda (Cahuc, 2011). Sverige har således annorlunda uttryckt en dualistisk arbetsmarknadsregim. Å ena sidan måste företagen följa många strikta regler för de tillsvidareanställda, å andra sidan har arbetsgivarna flera möjligheter att använda tillfälliga anställningar.

Figur 7 Strikthet i den arbetsrättsliga lagstiftningen i OECD-länderna, totalindex för år 2008

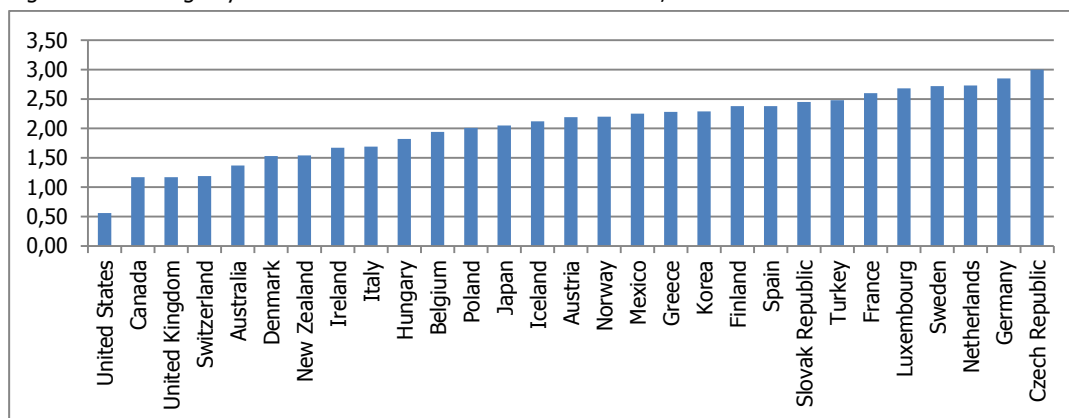

Anm. Skalan på indikatorn är mellan 0-6 där 6 representerar den mest strikta regleringen. Totalindexet är viktat med anställningsskydd för tillsvidareanställda (5/12), temporärt anställda (5/12) och specifika villkor för kollektiv uppsägning (2/12).

Källa: OECD, *Employment Protection Index (2008)*.

⁹ OECD:s indikatorer för anställningsskydd mäter procedurer och kostnader i samband med uppsägning av individer eller grupper av arbetstagare samt antalet procedurer i samband med anställning av tillsvidareanställda och tillfälligt anställda.

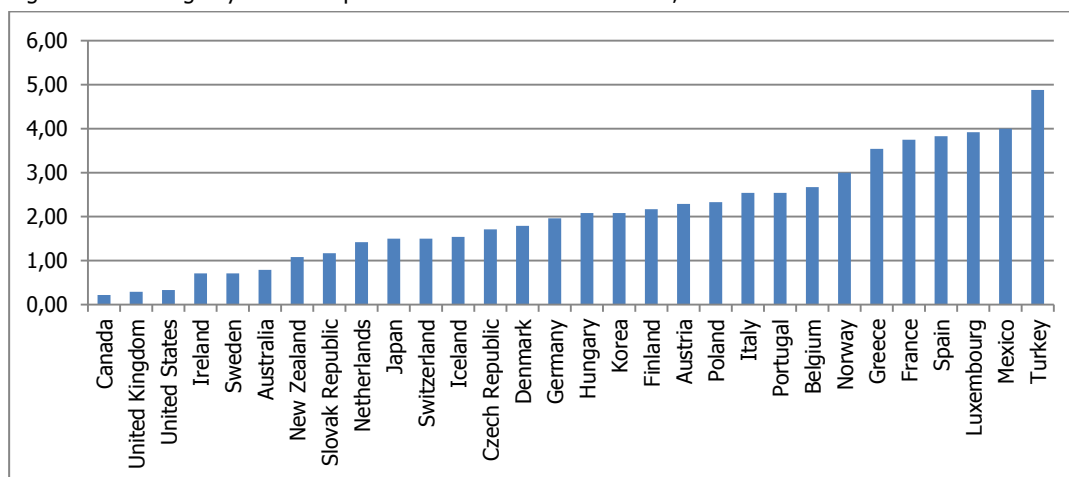
Figur 8 Anställningsskydd för tillsvidareanställda i OECD-länderna, index för år 2008

Anm. Skalan på indikatorn är mellan 0-6 där 6 representerar den mest strikta regleringen.

Källa: OECD, *Employment Protection Index (2008)*.

Figur 9 Anställningsskydd för temporärt anställda i OECD-länderna, index för år 2008

Anm. Skalan på indikatorn är mellan 0-6 där 6 representerar den mest strikta regleringen.

Källa: OECD, *Employment Protection Index (2008)*.

Furåker (2005) uppmärksammar att tidsbegränsade anställningar i viss utsträckning utgör ett funktionellt alternativ till en liberal lagstiftning. Förutsatt att möjligheten till tidsbegränsade anställningar inte är alltför kringskuren kan man förvänta sig att den används mer i länder där lagstiftningen i övrigt är särskilt restriktiv, vilket även verkar understödjas empiriskt.

Skedinger (2010), som också observerat denna segmenterade arbetsmarknad, går igenom empirisk forskning och finner att regleringar för anställningsskydd bidrar till lägre omsättning och omfördelning av jobb. Det är dock inte visat att den aggregerade sysselsättningen eller arbetslösheten över en konjunkturcykel påverkas i någon större omfattning, även om den minskade omfördelningen av jobb kan vara skadlig för sysselsättningstillväxt i senare faser. Det verkar också som att omfattningen av temporära anställningsformer ökar och särskilt i länder där lagstiftningen för dessa anställningsformer liberaliserats, som fallet är i Sverige. Det verkar vidare finnas visst stöd för att en ökad

omfattning av temporära anställningsformer minskar produktiviteten. En annan viktig slutsats är att sårbara grupper som unga, invandrare och andra grupper som inte har etablerat sig på arbetsmarknaden missgynnas i länder där regleringar för tillsvidareanställda är striktare än för andra anställningsformer. Det uppstår således heterogena effekter för olika grupper där lagstiftningen kan sägas vara regressiv, det vill säga skyddar de starkaste. Skedinger betonar att en viktig aspekt som måste beaktas är tillämpningen och upprätthållandet av lagstiftningen när dessa resultat ska tolkas och diskuteras.

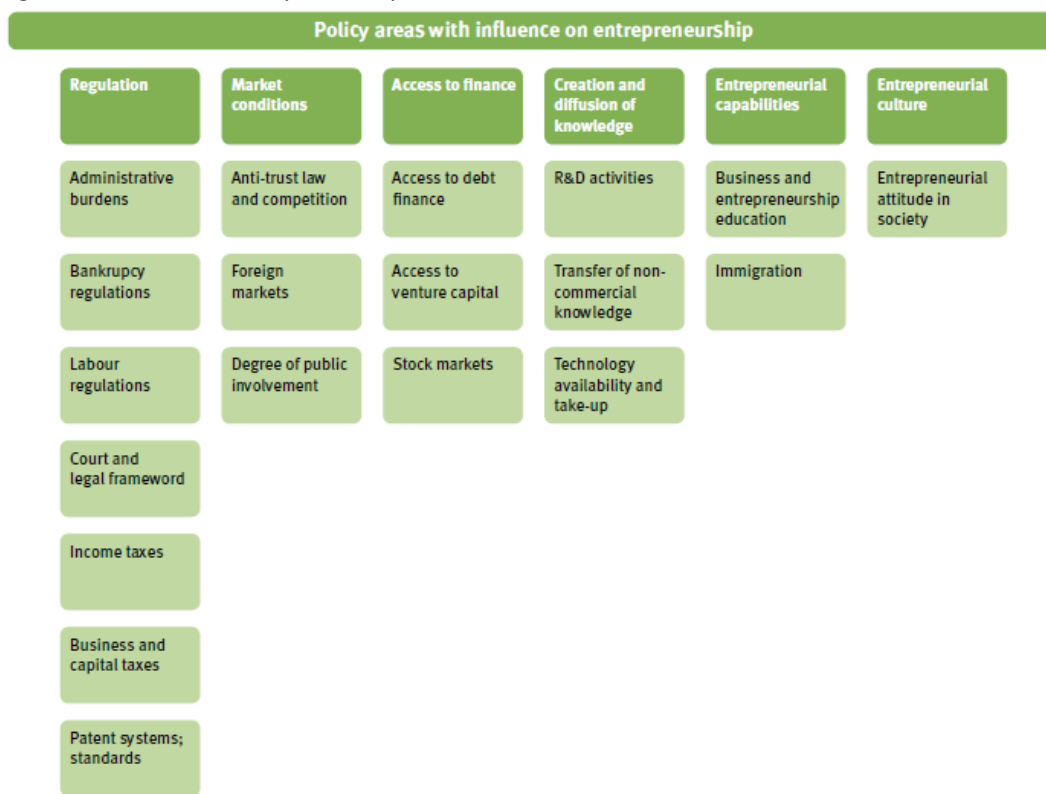
Den viktigaste mekanismen genom vilken strikta arbetsmarknadsinstitutioner påverkar snabbväxande företag är att hämma utbudet av utbildad arbetskraft till företag som genomgår expansion och/eller snabb förändring. En högre arbetsmarknadsrigiditet innebär friktioner som negativt påverkar företagets förmåga att anpassa arbetskraften utifrån omvärldsförändringar. Detta resulterar i en högre elasticitet för andra produktionsfaktorer som kapital (Tillväxtanalys, 2010). Om temporära anställningar används systematiskt för att kringgå regleringar för tillsvidareanställda, fördelas branscher och företag som är beroende av högutbildad arbetskraft och personal som lärs upp genom anställningen (Henrekson et al., 2010).

3.5 Index for Entrepreneurship Framework Conditions

I arbetet med att studera förutsättningarna för entreprenörskap, nyetablering och växande företag har på, initiativ av danska FORA (*Ehrvervs og Byggestyrelsens enhed for erhvervsekonomisk forskning og analyse*), ett index – *entrepreneurship framework conditions* – utvecklats med avsikten att mäta och kvantifiera ramvillkoren för entreprenörskap i vid mening. Indexet har använts som analytiskt underlag för att studera entreprenörskapets villkor i ett nordiskt perspektiv. Syftet med indexet är att identifiera specifika områden som påverkas av den ekonomiska politiken och som kan tänkas ha effekt på entreprenörskapet. Indexet är uppbyggt av sex huvudområden,

Regulation refererar till områden som politikerna kan påverka direkt genom regleringar, till exempel regelbördan i sig, arbetsmarknadsregleringar och skatter. *Market conditions* försöker mäta i vilken utsträckning entreprenören har tillgång till marknader, exempelvis omfattningen av export- och import hinder. *Access to finance* uppskattar tillgången till kapital, exempelvis hur väl fungerande aktiemarknaden är. *Creation and diffusion of knowledge* uppskattar förmågan att forska och omsätta forskningsresultat till kommersiell användning. *Entrepreneurial capabilities* syftar till att få en uppfattning om entreprenörernas förmåga att skapa värde genom att omsätta idéer till lönsamma innovationer. I detta policyområde ingår bland annat uppskattningar av kvaliteten på utbildningarna vid landets universitet och högskolor. Slutligen ingår policyområdet *entrepreneurial culture*, vilket syftar till att skapa en bild av om entreprenörskap ses som positivt eller negativt i samhället. De sex huvudområdena består i sin tur av 19 delområden, se figur 10. Dessa är i sin tur uppbyggda av en rad indikatorer, som hämtats från andra undersökningar, till exempel Världsbankens index *Cost of doing business*, OECD:s undersökning *Taxation of wage income* och *Economic freedom of the world*.

Figur 10 Indicators for Entrepreneurship Framework Conditions

Källa: FORA (2010)

FORA:s index överlappar således andra index och kan därför i viss utsträckning ses som en sammanställning och sammanfattning av andra index. Det är därför inte förvånande att indexet bekräftar bilden som ges i andra undersökningar. Sverige avviker negativt vad gäller strikt arbetsmarknadslagstiftning, höga skatter och omfattande offentlig inblandning i näringslivet. Internationellt rankas Sverige också lågt vad gäller *entrepreneurial capabilities* och *entrepreneurial culture*. Det kan här vara värt att notera att flera av indikatorerna och policy områdena kan förväntas ha en inbördes påverkan. Till exempel förklaras den låga rankingen inom *entrepreneurial culture* av att många ser egenföretagande som oattraktivt och entreprenörskap som ett dåligt karriärval. Sänkta inkomst och kapital skatter skulle då förbättra entreprenörskapsklimatet genom att höja rankingen inom *regulation*, samtidigt som de förbättrade incitamenten kan förväntas förbättra attityden till att vara egenföretagare och se entreprenörskap som ett bättre karriärval, vilket skulle ha positiv effekt på entreprenörskapskulturen.¹⁰

¹⁰ Delmar m.fl. (2005) finner att arbetslösa och studenter ofta föredrar arbetslöshet framför egenföretagande. En förklaring kan vara dåliga incitament för att starta och driva riskfyllt företagande.

4 Regelbördan och snabbväxande företag

Senare års forskning har poängterat entreprenörens tillväxtambitioner och tillväxtförmåga (Davidsson 1991; Wiklund och Shepherd 2003). Saknas viljan att växa kommer ett företag knappast att växa, även om möjligheten finns. Det har också visat sig att uthållig och lönsam tillväxt är en i högsta grad komplex och krävande process. Även om viljan finns, så misslyckas entreprenören ändå ofta. Vilja är således ett nödvändigt, men inte ett tillräckligt villkor för att växa. Följaktligen växer de flesta företagen inte alls, eller mycket litet. Fokus har därför riktats mot ett fåtal snabbväxande företag, så kallade gaseller, då forskning och olika typer av undersökningar indikerar att dessa står för en betydande andel av sysselsättningsökning och tillväxt. Det är mycket som talar för att snabbväxande företag är betydligt känsligare för regelbörda och ekonomisk politik. Om företagaren inte planerar att anställa spelar arbetsmarknadslagstiftningen mindre roll, om entreprenören inte har för avsikt att göra nya investeringar, har skattelagstiftningens utformning för att kunna finansiera nyinvesteringar med återinvesterade vinster mindre betydelse och så vidare.

Internationella jämförelser visar att förutsättningar för entreprenörskap och (snabb-) växande företag är goda i Sverige – bland de bästa i världen. Sverige är en demokrati och stabil rättsstat med låg grad av korruption. En rad omfattande och viktiga reformer har också genomförts de senaste decennierna, vilket ytterligare underlättat för entreprenörskap och växande företag. Och som också lyfts fram som förklaring till att Sveriges ekonomi utvecklas väl i ett internationellt perspektiv. Finans- och kapitalmarknader har avreglerats, inflationsmål och självständig Riksbank har införts och centrala marknader, såsom utbildning och vård, har avreglerats och öppnats upp för privat företagande.

Ekonomins styrkor ska dock inte tas för givna, utan ett första mål med den ekonomiska politiken är att den ska bevara och inte underminera styrkorna. Till exempel har incitamenten för korruptionen i kommunala aktiebolag pekats ut som en fara (Erlingsson och Linde, 2011). Detta är också ett exempel på hur olika politikområden är sammanflätade. Ökad konkurrensutsättning skulle minska risken för korruption samtidigt som förutsättningarna för entreprenörskap och snabbväxande företag skulle förbättras.

Enligt de internationella jämförelserna är det främst inom tre områden som Sverige avviker negativt i den bemärkelsen att det försvårar för entreprenörer och växande företag: det omfattande offentliga ägandet av företag på olika nivåer, de höga skatterna och en strikt arbetsmarknadslagstiftning. Utöver detta brukar bristande infrastrukturinvesteringar och illa fungerande bostadsmarknad också lyftas fram som tillväxthinder (Braunerhjelm m.fl., 2012).

Samtidigt pekar forskningen på att det inte existerar någon ”quick-fix”. Förmodligen är det inte heller önskvärt med alltför radikala förändringar inom ett politikområde. Företagandet gynnas av stabila och förutsägbara regler. En slutsats av analysen är därför att det krävs en bred ansats med flera (mindre) förändringar som kompletterar och förstärker varandra.

5 Avslutande kommentarer

Svenska styrkor och svagheter

Flera studier och forskning bekräftar att regelbördan har negativa effekter på entreprenörskap, näringslivsdynamik, produktivitet och ekonomisk tillväxt. Den gjorda genomgången av olika mått på regelbördan eller omfattningen och utformningen av regleringar och grundläggande regler visar att Sverige faller väl ut i en internationell jämförelse. Flera studier bekräftar att avskaffade eller sänkta generella inträdesbarriärer för nya företag, konkurrenshämmande regleringar och inträdesbarriärer inom nätverkssektorerna, detaljhandel och företagstjänster är en av de politiska åtgärder som mest tydligt gynnar produktivitetens utveckling och ekonomisk tillväxt. I dessa avseenden ligger Sverige mycket bra till och det har också betalats sig i form av en högre ekonomisk tillväxt jämfört med flertalet OECD-länder under senare år. Beräkningar indikerar att enbart avregleringen av nätverkssektorerna under 1990-talet har ökat tillväxten i arbetskraftsproduktiviteten i Sverige med cirka 0,4 procentenheter på årsbasis (OECD, 2007).

Sverige har fortfarande ett högt skattetryck och höga inkomst- och kapitalbeskattningar jämfört med flertalet andra länder, även om skatterna har sänkts betydligt under de senaste två årtiondena. De offentliga utgifterna är idag cirka tio procentenheter lägre än vid tiden kring 1990 och skattekvoten har sjunkit från cirka 52 procent av BNP till cirka 44 procent år 2011. Bergh & Henrekson (2011) bedömer utifrån forskningen att tio procentenheters lägre skatte- eller utgiftskvot innebär en högre årlig tillväxttakt på 0,5-1 procentenheter, vilket är en förhållandevis stor effekt. Sverige har också genomfört en rad reformer som ökat den ekonomiska friheten mer än nästan alla andra jämförbara länder samt ökat lönsamheten att arbeta, utbilda sig och driva företag. Dessa reformer har också bidragit till en stark ekonomisk utveckling enligt författarna. De betonar dock att även om det föreligger ett robust ekonomiskt samband mellan den offentliga sektorns storlek och tillväxttakten i ekonomin, så är det enskilda skatter, förmåner och bidrag som påverkar ekonomin och inte aggregerade mått som skattekvot. Det är med andra ord utformningen av skattesystemet samt hur skatterna används som är avgörande. Dessutom används skattemedel till offentliga investeringar i exempelvis utbildning och infrastruktur som kan förväntas vara positivt relaterade till ekonomisk tillväxt.

Det är i detta sammanhang intressant att notera att de skatter som anses mest skadliga för ekonomin genererar låga skatteintäkter och därför kan avskaffas utan att hota de offentliga finanserna och välfärdssystemen. Arvs-, gåvo- och förmögenhetsskatterna avskaffades då de gav låga skatteintäkter samtidigt som de ansågs ha kraftiga snedvridande effekter och hämmade produktivt entreprenörskap och växande företag. Den så kallade ”värnskatten” beräknas närmast ha en negativ effekt på skatteintäkterna, det vill säga ett avskaffande skulle i princip leda till oförändrade eller högre skatteintäkter. Den svenska bolagsskatten har tidigare varit låg i internationell jämförelse, men till följd av skattesänkningar i omvärlden gäller inte detta längre. Det råder politisk och ekonomisk enighet om att bolagsskatter sänker investeringsnivån och regeringen har i budgetpropositionen för 2013 också föreslagit att bolagsskatten ska sänkas.

Öppnandet av marknader för inhemsk konkurrens och internationell handel och att ta bort eller minska inträdesbarriärer är således positivt för entreprenörskap, produktivitetens utveckling och ekonomisk tillväxt. Den mest ingripande inträdesbarriären är

offentliga monopol då marknaden är helt stängd för privata aktörer. Sverige har även konkurrensutsatt en stor del av tjänster som tidigare både finansierats och producerats av det offentliga såsom skola, vård och omsorg. Den offentliga upphandlingen omsätter kring 500 miljarder kr årligen, men det finns brister i upphandlingskompetens och uppföljning. (McKinsey, 2012). Det finns enligt rapporten en förbättringspotential vad gäller upphandlingsförfarandet liksom uppföljning, kontroll och konsekvenshantering från beställarens sida när verksamheter, såväl privata som offentliga, inte levererar resultat.

Det finns andra specifika dimensioner där Sverige faller sämre ut i en internationell jämförelse. Ett sådant område är omfattningen av det offentliga ägandet av företag på konkurrensmarknader på såväl statlig som kommunal nivå. I många fall finns inte ekonomiska motiv för det offentliga att äga företag på konkurrensmarknader. Sådan inblandning minskar marknadens effektivitet genom att störa konkurrenssituationen och kan innebära minskat entreprenörskap och inträde av potentiella konkurrenter. Offentligt ägda företag har dessutom ofta privilegierad tillgång till nödvändig infrastruktur (OECD, 2007).

Privat ägande är generellt att föredra framför offentligt ägande när incitamenten för innovation och kostnadsbegränsningar måste vara starka. Farhågorna att privata företag misslyckas med att beakta sociala mål kan hanteras genom offentlig upphandling, avtal och regleringar utan att tillgripa offentligt ägande. Argumenten för privat utförande blir än starkare när konkurrens mellan leverantörer, betydelsen av anseende och förtroende, möjlighet till utförande av privata icke-vinstdrivande företag samt risken för politiskt beskyddarskap och korruption beaktas (Shleifer, 1998).

Ekonomiska motiv talar för att Sverige bör fortsätta i samma riktning som hittills med ytterligare konkurrensutsättning och avyttring av offentligt ägande i företag, som verkar på konkurrensmarknader och där skäl för ägarmässig inblandning saknas. Det är samtidigt viktigt att den offentliga upphandlingen utvecklas vad gäller exempelvis avtalsutformning, uppföljning och kontroll. Med en förbättrad upphandlingsprocess och mer konkurrenslika mekanismer blir diskussionen om olika driftsformer (offentliga eller privata utförare), ägande (exempelvis riskkapitalbolag) och (över-)vinster mindre relevant eftersom verksamheter och företag som underpresterar, eller tar ut ett för högt pris, kommer att ersättas av andra, effektivare företag. En sådan utveckling skulle gynna entreprenörskap och växande företag och öka effektiviteten i offentlig sektor.

Ett annat område är den arbetsrättsliga regleringen som dock skiljer sig väsentligt åt mellan tillsvidareanställningar och temporära anställningar. Sverige har således ett mycket differentierat anställningsskydd där olika grupper åtnjuter olika skydd med den paradoxala effekten att de mest utsatta grupperna har det sämsta anställningsskyddet. För det övre segmentet på arbetsmarknaden, som utgörs av tillsvidareanställda, innebär lagen om anställningsskydd (LAS) även minskade incitament och hinder för externa arbetsbyten (Lundh, 2006). Det bör noteras att det främst är senioritetsprincipen i lagens turordningsregler vid uppsägning som avses. Temporära anställningsformer utgör ett alternativ till tillsvidareanställningar, men dessa faktorer i lagstiftningen skapar friktioner som påverkar företagets anpassningsförmåga till omvärldsförändringar och produktiviteten negativt. Det kan förväntas innebära att företag med kraftig tillväxt och företag som snabbt måste förändra arbetskraftens sammansättning påverkas mer negativt än andra företag. Detta är problematiskt eftersom de snabbväxande företagen står för merparten av jobbskapande och ekonomisk tillväxt.

Det är möjligt att identifiera ytterligare förbättringsområden utifrån internationella komparationer, men en nackdel är att de inte ger information om tillämpningen av regleringar. Vidare är de index vi analyserat uppbyggda av delindex, vilka i sin tur består av olika dimensioner med ett antal indikatorer. Tillförlitligheten är generellt högre på en mer aggregerad nivå, varför tolkning bör ske med viss försiktighet av enskilda indikatorer och hur länder förhåller sig till varandra enligt dessa. Eventuella förändringar bör därför övervägas först efter en mer noggrann och systematisk analys än vad som varit möjlig att göra inom ramen för denna rapport.

Fortsatt utveckling av regelförenklingsarbetet

Ett lands institutionella ramvillkor och regelbörda har fått en allt större betydelse genom minskade hinder för internationell handel, direktinvesteringar och finansiella transaktioner samt inrättandet av EU:s inre marknad. Det är därför viktigt att det svenska arbetet med regelreformer och regelförenklingsarbete bedrivs vidare och utvecklas. Det svenska arbetet har tidigare framförallt varit fokuserat på att minska de administrativa kostnaderna, vilket kan leda till såväl ofullständigt beslutsunderlag som felprioriteringar (Tillväxtanalys, 2012 och Riksrevisionen, 2012). Detta arbete har emellertid fått en bredare ansats och utvecklats.

Det är således av stor betydelse att förbättra och effektivisera processen kring hur nationella regler tillkommer. En framgångsrik regleringsprocess kräver arbete med konsekvensutredningar och en vanlig metod är kostnads-nyttokalkyler (*cost-benefit*), där målsättningen är att ställa den samhällsekonomiska nyttan mot de samhällsekonomiska kostnaderna av ett förslag. I konsekvensutredningen är problemformuleringen central och startpunkten för analysen. Det är problemformuleringen som kan sägas vara styrande för såväl omfattningen av analysen, som målformulering och inventering av samtliga realistiska alternativ inklusive referensalternativet (*baseline*). För att kunna välja det alternativ som genererar den största samhällsekonomiska nettoytan krävs att konsekvenserna för respektive alternativ identifieras och kvantifieras (kostnads-effektivitetsanalyser). Ett sådant förhållningssätt innebär en högre ambitionsnivå som kräver mer resurser och ställer högre krav på regelgivare. Man bör ha respekt för svårigheterna att göra denna typ av analyser samtidigt som det måste finnas ett visst utrymme för pragmatism, det vill säga att göra så gott det går men med en systematisk ansats. Det är emellertid en naturlig utveckling av regelförenklingsarbetet som innebär att Sverige följer den tradition som finns i Kanada och USA sedan lång tid.

En utmaning i samband med konsekvensutredningar är att göra prioriteringar. Den sannolikt mest framkomliga vägen för att bestämma ambitionsnivån är att utnyttja så kallade multikriterieanalyser (MKA). I MKA-analyser identifieras ett antal kriterier som anses relevanta för att uppnå ett visst mål, se vidare Tillväxtanalys (2012). MKA-analyser kan ses som en filtreringsmekanism för att avgöra när en analys behöver göras mera omfattande, så att resurser kan koncentreras till konsekvensutredningar av förslag till regleringar som bedöms få stor påverkan. Det kan antas att främst utredningsväsendet utarbetar denna typ av regleringar. Slutligen bör betonas vikten av fler *ex post* utvärderingar då bedömningar *ex ante* av naturliga skäl är behäftade med osäkerhet. Det finns skäl för att i ett senare skede utvärdera om mer betydande regleringar har åtgärdat problemet, om målen uppnåddes och om reglerna alltfjänt är motiverade eller om omvärldsförändringar gjort dem obsoleta.

Referenser

- Arnold, J., Nicoletti, G. & Scarpetta S. (2011). Regulation, resource allocation and productivity growth. EIB Papers, 16(1), s. 90–115.
- Bergh, A. (2006). Explaining welfare state survival: The role of economic freedom and globalization. Ratio Working Paper 101.
- Bergh, A. & Henrekson, M. (2011). Government size and growth: A survey and interpretation of the evidence. *Journal of Economic Surveys*, 25(5), 872–897.
- Bergh, A. & Henrekson, M. (2012). Varför går det bra för Sverige? Om sambanden mellan offentlig sektor, ekonomisk frihet och ekonomisk utveckling. FORES+IVRIG, Stockholm.
- Braunerhjelm, P., Eklund, K. & Henrekson, M. (2012). Ett ramverk för innovationspolitiken. Hur göra Sverige mer entreprenöriellt? Samhällsförlaget, Stockholm.
- Cahuc, P. (2011). Det svenska anställningsskyddet. Bilaga 6 till Långtidsutredningen 2011.
- Conway, P. & Nicoletti, G. (2006). Product market regulation in the non-manufacturing sectors of OECD countries: Measurements and highlights. OECD, ECO/WKP (2006)58, No. 530.
- Cooter, R. & Ulen, T. (2012). Law & Economics. Addison-Wesley, Boston.
- Davidsson P. (1991). Continued entrepreneurship: ability, need, and opportunity as determinants of small firm growth. *Journal of Business Venturing*, 6(6): s. 405–429.
- Delmar, F., Wennberg, K., Wiklund, J. and Sjöberg, K. (2005), “Self-Employment Among the Swedish Science and Technology Labor Force: The Evolution of Firms Between 1990 and 2000.” Report A2005:001. Swedish Institute for Growth Policy Studies, Östersund.
- Dudley, S. (2011). Observations on OIRA’s thirtieth anniversary. *Administrative Law Review*, 63, s. 113–129.
- Eklund, J. & Falkenhall, B., (2011). Regler - till vilken nytta och till vilken kostnad? *Ekonomiska samfundets tidskrift*, 64(3), s. 169–182.
- Erlandsen, E. & Lundsgaard, J. (2007). How regulatory reforms in Sweden have boosted productivity. OECD, ECO/WKP (2007)37, No.577.
- Erlingsson, G. och Linde, J. (2011). Det svenska korruptionsproblemet. *Ekonomisk Debatt* 39(8): 5-18.
- Fora (2010). Nordic Entrepreneurship Monitor 2010. Copenhagen Nordic Council of Ministers.
- Fraser Institute (2012). World Economic Freedom, www.freetheworld.com.
- Furåker, B. (2006). Anställningsform och inställning till rörlighet. I D. Rauhut och B. Falkenhall, red., Arbetsrätt, rörlighet och tillväxt. Institutet för tillväxtpolitiska studier, Östersund.

- Henrekson, M. & Johansson, D. (2009). Competencies and institutions fostering high-growth firms. *Foundation and Trends in Entrepreneurship*, 5(1), s. 1–80.
- Henrekson, M. & Johansson, D. (2010). Gazelles as job creators – A survey and interpretation of the evidence. *Small Business Economics*, 35(2), s. 227–244.
- Henrekson, M., Johansson, D. & Stenkula M. (2010). Taxation, labor market policy and high-impact entrepreneurship. *Journal of Industry, Competition and Trade*, 10(3–4), 275–296.
- Heritage Foundation (2012). Index of economic freedom, www.heritage.org.
- Klapper, L., Laeven, L. & Rajan, R. (2006). Entry regulation as a barrier to entrepreneurship. *Journal of Financial Economics*, 82 (3), s. 591–629
- Lundh, C. (2006). Arbetskraftens rörlighet och arbetsmarknadens institutioner i Sverige 1850-2005. I D. Rauhut och B. Falkenhall, red., Arbetsrätt, rörlighet och tillväxt. Institutet för tillväxtpolitiska studier, Östersund.
- McKinsey (2012). Tillväxt och förnyelse i den svenska ekonomin – utveckling, nuläge och prioriteringar inför framtiden.
- OECD (2012). Policy Reforms 2012 – Going for Growth.
- OECD (2012). OECD Product market regulation database, www.oecd.org/economy/pmr.
- OECD (2012). OECD Employment database, www.oecd.org/employment/database.
- Riksrevisionen (2012). Regelförenkling för företag – regeringen är fortfarande långt från målet. RIR 2012:6.
- Skedinger, P. (2010). Employment protection legislation, Evolution, effects, winners and losers. Edward Elgar, Cheltenham och Northampton.
- Shleifer, A. (1998). State versus private ownership. *Journal of Economic Perspectives*, 12(4), s.133–150.
- The Economist (2012). German services – protected and inefficient. The Economist February 18th 2012, s. 56.
- Tillväxtanalys (2010). Regelbördans ekonomiska effekter – en teoretisk och empirisk analys. Tillväxtanalys, rapport 2010:14.
- Tillväxtanalys (2011). The performance and challenges of the Swedish National Innovation System. Tillväxtanalys, rapport 2011:04.
- Tillväxtanalys (2012). Beräkningsstöd för konsekvensutredningar i samband med regelgivning. Tillväxtanalys, rapport 2012:03.
- Världsbanken (2012). Doing business in a more transparent world.
- Wiklund, J. & Shepherd, D. (2003). Aspiring for, and achieving growth: The moderating role of resources and opportunities. *Journal of Management Studies* 40(8): s. 1919–1941
- Wölfl, A. et al., (2010). Product market regulation: Extending the analysis beyond OECD countries. OECD, ECO/WKP (2010)55, No.799.
- Uppenberg, K. (2011). Economic growth in the US and the EU: a sectorial decomposition. EIB Papers, 16(1), s. 18-51.

Tillväxtanalys, myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, är en gränsöverskridande organisation med 60 anställda. Huvudkontoret ligger i Östersund och vi har verksamhet i Stockholm, Brasilia, New Delhi, Peking, Tokyo och Washington D.C.

Tillväxtanalys ansvarar för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser och därigenom medverkar vi till:

- stärkt svensk konkurrenskraft och skapande av förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag
- utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft, hållbar tillväxt och hållbar regional utveckling

Utgångspunkten är att forma en politik där tillväxt och hållbar utveckling går hand i hand. Huvuduppdraget preciseras i instruktionen och i regleringsbrevet. Där framgår bland annat att myndigheten ska:

- arbeta med omvärldsbevakning och policyspaning och sprida kunskap om trender och tillväxtpolitik
- genomföra analyser och utvärderingar som bidrar till att riva tillväxthinder
- göra systemutvärderingar som underlättar prioritering och effektivisering av tillväxtpolitikens inriktning och utformning
- svara för produktion, utveckling och spridning av officiell statistik, fakta från databaser och tillgänglighetsanalyser

Om rapportserien:

Rapportserien är Tillväxtanalys huvudsakliga kanal för publikationer. I rapportserien ingår även myndighetens faktasammanställningar.

Övriga serier:

Statistikserien – löpande statistikproduktion.

Svar direkt – uppdrag som ska redovisas med kort varsel.

Working paper/PM – metodresonemang, delrapporter och underlagsrapporter är exempel på publikationer i serien.

Foto: Matton Collection